

Valgprogram 2025

Tønder Kommune

Indholdsfortegnelse:

BORGMESTERKANDIDATEN HAR ORDET.....	3
BOSÆTNING OG LANDDISTRIKTER.....	4
KULTUR OG FRITID.....	5
BØRN OG UNGE.....	6
SKOLE OG DAGTILBUD.....	7
UDDANNELSE - VENSTRES VISION FOR TØNDER KOMMUNE	8
BESKÆFTIGELSE – VENSTRES VISION FOR TØNDER KOMMUNE	9
ERHVERV OG HANDEL.....	9
TURISME.....	10
SOCIALOMRÅDET	12
SUNDHEDSOMRÅDET	13
ÆLDRE- OG SENIOROMRÅDET	14
ENERGI OG GRØN OMSTILLING	15
INFRASTRUKTUR OG SAMMENHÆNGSKRAFT.....	16
MILJØ OG KLIMASIKRING	17
VISION OG ANSVARLIG UDVIKLING – VENSTRES TILGANG	18
VISIONER	19
EGNE NOTER TIL VALGPROGRAMMET:	19

Borgmesterkandidaten har ordet

Kære borger og vælger i Tønder Kommune

Som Venstres borgmesterkandidat er det min og Venstres vigtigste prioritet at udvikle – ikke afvikle – vores kommune. Vi skal turde tage ansvar.

Tønder står over for store udfordringer:

Vi bliver færre indbyggere, gennemsnitsalderen stiger, og vi får færre, der bidrager, mens flere har behov for hjælp. Det udfordrer vores fremtid. Vi skal tage ansvar for dem, der har det svært, men vi kan ikke fortsætte med blot at spare på budgetterne år efter år. Det er en negativ spiral, som vi må bryde.

Vi har derfor brug for en tydelig vision, der bygger på fakta, tillid og samarbejde på tværs af partier, regioner og grænser. Vi skal turde udfordre både landspolitikerne, os selv og vores vanetænkning.

Jeg tror på, at Tønder kan mere, hvis vi tænker visionært.

Politik handler om mennesker – om dig og din familie, jeres behov, udfordringer og fremtid. Vi skal gøre det, der giver mening i hverdagen – og stoppe med projekter, der ikke fører nogen steder hen.

Jeg er født og opvokset i Tønder Kommune. Livet har givet mig både medgang og modgang, og det har formet mine værdier: Dem der kan selv, skal bidrage. Dem, der ikke kan selv, skal hjælpes.

Det er ud fra det grundlag, jeg stiller op – fordi Tønder Kommune også i fremtiden skal være et trygt sted at vokse op, leve og blive gammel.

Vi vil bevare skolerne i de små lokalsamfund, styrke dagpleje, børnehaver og fritidstilbud, så børn og unge oplever tryghed. Vi vil sikre en værdig ældrepleje med nærvær og kvalitet. Og vi vil hjælpe udsatte borgere videre – til job, uddannelse eller en afklaring.

Måler er, at ingen bliver tabt.

Vi skal skabe udvikling gennem uddannelser, grøn energi, turisme, kultur og vores stærke erhvervsliv – lige fra de store virksomheder til de mindre lokale iværksættere.

Vi skal samtidig værne om landbruget, som er en hjørnesten i vores kommune.

Venstre og jeg vil stå i spidsen for en ny politisk retning:

”Det drejer sig om dig” -

Venstre vil ”Samling og udvikling”.

Martin Iversen

Venstres borgmesterkandidat ved KV25 i Tønder Kommune

Bosætning og landdistrikter

Venstre vil gøre det mere attraktivt for familier og virksomheder at slå sig ned i Tønder Kommune. Vi skal skabe tryghed, udvikling og attraktive rammer – både i byerne og i landdistrikterne.

Bedre rammer for familier

- Skole, dagpleje og lokale tilbud skal være **trygge og stabile** – det er afgørende for tilflytningen.
- Vi vil skabe **attraktive ungemiljøer** gennem styrkede foreninger, klubtilbud, lokalt samarbejde og arrangementer, der kan danne et stærkt studiemiljø.

Byggegrunde og boliger

- Vi vil udstykke **byggegrunde i hele kommunen** – både til private og erhverv.
- Byggegrunde skal sælges til en fornuftig markedspris, også i lokalområderne.
- Vi skal have **færdigudstykkede grunde og smidig sagsbehandling** – ellers vælger tilflyttere os fra.

Bosætningsservice

- Vi vil fastholde og udvikle en **bosætnings-service/taskforce**, der hjælper nye tilflyttere – både borgere og virksomheder – med løsninger på praktiske og sociale udfordringer.
- Den første kontakt er afgørende – her kan både lokalforeninger og et ”Landdistrikts- og Bosætningsudvalg” spille en vigtig rolle.

Lokalområder og foreninger

- Vi vil styrke **lokalråd og foreninger** som medudviklere af lokalområderne.
- Ildsjæle skal anerkendes og støttes – og det skal være lettere at få hjælp til lokale projekter med mindre bureaukrati og klare regler.

Kultur og Fritid

Venstre vil styrke kulturen, fritidslivet og foreningslivet i Tønder Kommune. Kultur og fritid er med til at skabe fællesskab, tiltrække tilflyttere og gøre kommunen attraktiv for både borgere og besøgende.

Støtte til kulturinstitutioner og events

- Vi vil understøtte og udvikle de eksisterende kulturinstitutioner, som f.eks. **Tønder Festival** og udbygge kultur- og kunstkonceptet **Wegner og Zeppelin**.
- Vi vil satse mere på større kulturelle og sportslige events, der både giver oplevelser, øger omsætningen og gør kommunen mere attraktiv.
- Støtteordninger skal være tidsbegrænsede – f.eks. hjælp i opstartsfasen med løbende opfølgning.

Foreningsliv og frivillighed

- Vi vil gøre det lettere at være forening og frivillig.
 - **Én fest, én ansøgning** – forenkling af regler og mere synlighed.
 - Synliggørelse af kommunens hjælpefunktioner og kontaktpersoner.
 - Mailservice og en samlet eventkalender.
- En **foreningsmesse** (som en uddannelsesmesse) for børn, unge og borgere, så flere kan finde vej ind i foreningslivet.
- Vi vil fastholde koordinerende funktioner som bindeled mellem kommune og foreninger.

Rekreative områder og bevægelse

- Flere rekreative områder og faciliteter til motion og fællesskab.
- Fortsætte konceptet **“Bevæg-dig-for-livet”**, også for de svageste.
- En **kultur/natur-bus**, så skolebørn og ældre kan komme rundt til kommunens hotspots.
- En **ny ambitiøs legeplads ved Anlægget i Tønder**, evt. i samarbejde med naturvejledere.

Kendskab til egen kommune

- Vi vil styrke borgernes kendskab til Tønder Kommune gennem initiativer som:
 - **“Jeg bor ved Vadehavet”** - for børn og skoler.
 - Inddragelse af efterskoler i Tour de Tønder, skolekoncerter og festivalaktiviteter.

Målrettede indsatser

- Flere børn, unge og ældre, der i dag står **udenfor** foreningslivet, skal inkluderes.
- Styrket støtte til initiativer, der hjælper **udsatte børn og unge** ind i fritidslivet.

Børn og unge

Valgfrihed og tidlig indsats

- **Pengene skal følge barnet** – både i dagtilbud, hjemmepasning og ved behov for specialpædagogisk indsats.
- Specialpædagogisk hjælp skal følge barnet **fra dag ét – også ved skoleskift**.
- Tidlig indsats: **PPR** skal gribe ind tidligere, når socialpædagogiske værktøjer ikke rækker.
- Reageres der på en adfærdsændring, skal hjælpen sættes ind **senest efter 30 dage**.

Dagtilbud og dagpleje

- Vi vil sikre **fleksibilitet og valgfrihed** i dagtilbud – både private og offentlige (fritvalgsordning).
- Prisen på dagtilbud skal om muligt **sænkes markant** uden at gå på kompromis med kvaliteten.
- Den lokale dagpleje skal **bevares og styrkes**.

Udsatte familier

- Vi vil udbygge muligheden for en **mentorordning til sårbare familier**, hvor hjælpen sættes ind hurtigt og i tillid.

Ungeinddragelse og ungdomsmiljø

- **De unge skal høres** – de skal have taleret i udvalg og ved møder, hvor beslutninger om deres hverdag træffes.
- Ungeudvalget skal **bevares og styrkes**.
- Flere **klubtilbud i lokalsamfundene**, mere **SSP-samarbejde** og flere **natteravne** skal skabe tryghed og fællesskab.
- Elever skal inddrages i og opleve **vores lokale kulturarv og stedbundne værdier** – f.eks. "Jeg bor ved Vadehavet".
- Venstre ønsker styrkelse af ungekontakten, på gader og stræder.

Uddannelse og vejledning

- Alle unge skal stile hen imod en **ungdomsuddannelse**.
- Flere skal i **erhvervspraktik og afklaringsforløb** for at finde deres vej efter folkeskolen.
- Bedre **vejledning og information** om job- og uddannelsesmuligheder i Tønder Kommune. Tilbydes også 8. og 9. klasser uanset om de er private eller offentlige.

Skole og dagtilbud.

Tidssvarende rammer og faglig udvikling

- Venstre vil sikre, at skoler og dagtilbud i Tønder Kommune har **moderne og tidssvarende rammer**.
- Vi ønsker at udbygge særlige fag som **træarbejde, metalarbejde, motorlære, design, innovation, privatøkonomi og tekstil** – så eleverne får flere praktiske og kreative valgmuligheder.
- Skolemiljøet skal være attraktivt for **elever, lærere og forældre**. Mindre klasser bør prioriteres, der skal være fokus på alle børn og deres individuelle behov.

Bevarelse og udvikling af de små skoler

- Venstre vil **bevare de små skoler, under forudsætning af der er lokal opbakning** – vi vil ikke lukke dem.
- Vi vil skabe **tryghed** for forældre, børn og medarbejdere.
- Fokus skal være på at **udvikle de eksisterende skoler** – med plads til forskellighed.
- Skolerne skal have **egen ledelse, eget budget og egen skolebestyrelse**.
- Venstre foreslår, at **skoledistrikterne ændres fra 4 til 1** i Tønder Kommune, så familierne får mere frihed jf. det frie skolevalg.

Kortere skoledage og mere fritid

- Venstre vil give mulighed for **kortere skoledage**, hvis der er lokalt ønske.
- Fordi livet er andet end skole – børn og unge har brug for mere tid til **fritidsaktiviteter, kulturoplevelser, sport og leg og socialt samvær**.

Lokal forankring og selvbestemmelse

- Venstre ønsker **mere lokal selvbestemmelse i skolerne** – med synlig ledelse og tættere kontakt til forældre og elever.
- **Bygningsvedligehold** kan fortsat holdes i en fællespulje, men den daglige ledelse skal være tæt på.
- Vi vil sikre, at elevernes og medarbejdernes trivsel ligger **i den øverste tredjedel på landsplan**.

Individuelt tilpasset undervisning

- Skolerne i Tønder Kommune skal i højere grad **tilpasse undervisningen til den enkelte elevs behov** - ”Børn skal formes og favnes”.
- Vi ønsker en folkeskole, der kombinerer **højt fagligt niveau med undervisning i sociale kompetencer**.
- Der skal afsættes mere tid til den enkelte elev, og **fællesskaber på tværs** skal styrkes.

- Venstre vil fortsat have fokus på at der skal være plads til **højtbegavede børn** i folkeskolen, og at de udfordres på deres niveau, så de kan udvikle sig bedst muligt.

Tidlig sprogstart

- Vi vil prioritere **tidlig undervisning i tysk og engelsk** – så børnene står stærkere i forhold til både uddannelse og fremtidens arbejdsmarked.
- Der skal fortsat være **fokus på dansk og matematik** i skolerne. Vi skal styrke elevernes grundlæggende kompetencer.

Uddannelse - Venstres vision for Tønder Kommune

Attraktive uddannelsesmiljøer

Venstre vil tiltrække **korte, videregående og akademiuddannelser** til Tønder Kommune og være medskabere af attraktive uddannelsesmiljøer. Eksempler på mulige uddannelser inkluderer:

- Naturvejleder
- Musik
- Turistvejleder
- Hotel- og turismeuddannelser.

Styrket vejledning og samarbejde med erhvervslivet

- Venstre vil fortsat arbejde med at **styrke vejledningen** i ungdomsuddannelserne.
- Venstre vil **styrke samarbejdet** med lokale erhvervsvirksomheder for at hjælpe flere unge ind på arbejdsmarkedet, evt. gennem Arbejdsmarkedsudvalget.

Videregående uddannelser og fjernstudie

- Venstre vil videreudvikle mulighederne for at tage en videregående uddannelse som **fjernstudie** med møder på campus.
- Dette sikrer, at unge fra Tønder kan tage en videregående uddannelse, samtidig med at de bliver en del af et studiemiljø og **opbygger sociale relationer**.

Beskæftigelse – Venstres vision for Tønder Kommune

Voksenlærlinge og kompetenceløft

- Venstre ønsker øget fokus på **voksenlærlinge**, da det vil hæve kompetenceniveauet i vores virksomheder samt inden for det sociale og sundhedsfaglige område.
- Kommunen skal rekruttere **nye typer lærlinge** og samtidig tiltrække og uddanne voksne til jobs, især inden for social- og sundhedsområdet, hvor der er mangel på elever.
- Indsatsen vil bidrage til at fastholde virksomheder og tiltrække arbejdskraft, der ønsker at være en del af et **kompetenceløft**.
- Tønder Kommune ligger allerede godt i måltallene, og Venstre ønsker at fortsætte arbejdet og **udbrede erfaringerne** til andre erhverv.
- Fokus på den enkelte borger med fast mentor kan styrke resultaterne og understøtte individuelle behov og muligheder, som bl.a. ungeløftet.

Jobcenter og arbejdsmarkedstiltag

- Venstre ønsker, at Jobcentret får bedre muligheder og bredere rammer for at hjælpe borgere **tilbage på arbejdsmarkedet**.
- Venstre vil kæmpe for mere decentralisering fra statens side
- Fokusområder: hurtigere sagsbehandling, **mentorordninger**, samarbejde med erhvervslivet og øget mobilitet for den enkelte.
- Målet er at **flytte flere borgere** fra offentlig forsørgelse til ordinært arbejde, flexjob eller anden endelig afklaring.
- Tønder Kommune skal være et **attraktivt valg som bopæl** for den arbejdskraft, der arbejder i de tilstødende kommuner.

Erhverv og handel

Venstre vil styrke Tønder Kommunes erhvervsliv – fra landbruget og små og mellemstore virksomheder til de store virksomheder og når det gælder design- og kulturinstitutioner og iværksætterne.

Venstre ønsker et landbrug i balance, derfor skal vi styrke og have fokus på:

- Som en af landets største landbrugskommuner skal vi **passe på landbruget**.
- Hurtig og **smidig sagsbehandling**, så landbruget kan udvikle sig.
- Fokus på fornuftig **grøn omstilling og klimatilpasning**.
- Samarbejde med Venstres Folketingsgruppe for at **fjerne urimelige krav**.
- Implementeringen af den **lokale grønne trepart** skal ske med fornuft – til gavn for borgere, erhverv, landbrug og natur.

Venstre vil være en erhvervsvenlig kommune, derfor skal vi tilstræbe at:

- Tønder skal ligge i **den bedste tredjedel i Danmark** på erhvervsvenlighed (DI erhvervsanalyse).
- Hurtigere og smidigere sagsbehandling – **maks. én uge til kontakt**.
- **Byggetilladelser** skal gives hurtigt og med en fast tovholder på hver sag.
- **Vandingstilladelser** skal sikres, og lovens rammer skal udnyttes fuldt ud.
- **"Tove-Larsen-modellen"**: Personlig borgmesterinvolvering, når nye virksomheder eller udvidelser er på vej – uanset størrelse.
- Vi skal sikre **én samlet indgang** til kommunen for erhvervslivet.

Venstre vil tiltrække nye virksomheder, derfor skal vi sikre og have fokus på:

- **Proaktiv erhvervsservice**, der arbejder opsøgende og handler hurtigt.
- Fokus på virksomheder inden for grøn omstilling, **nye teknologier** og brancher i vækst.
- Erhvervsgrunde og ejendomme til fornuftige markedspriser – inkl. **rimelige tilslutningsgebyrer**.

Venstre vil støtte iværksætteri og SMV'er ved at:

- **Håndholdt støtte** til iværksættere – med mulighed for billige erhvervslejemål de første år.
- Mentorordning mellem iværksættere og etablerede virksomhedsejere – evt. et **mentorkorps**.
- Bedre vilkår for små og mellemstore virksomheder, så vi kan **fastholde og tiltrække** flere.

Turisme

Venstre vil udvikle turismen i Tønder Kommune – til gavn for både borgere, erhverv og gæster. Vi skal skabe oplevelser og rammer, der tiltrækker turister året rundt, og sikre at kommunen udnytter sit fulde potentiale.

Flere overnatningsmuligheder

- Flere tilbud til **autocampister, cykelcampister og naturcampister**.
- Overnatning i naturen, f.eks. **sheltere**.
- Større åbenhed for **private initiativer** – offentlige tilbud skal ikke konkurrere med private aktører, men samarbejde med dem.
- Parkeringsvagt til at kontrollere ulovlig overnatning med autocampere – for **at støtte campingervhervet** og beskytte naturen.

Oplevelsesturisme og storytelling

- Vi vil udvikle **oplevelsesturisme** med fokus på autentiske oplevelser, lokale råvarer og unikke events.

- Styrke eksisterende events som **Rømø Motorfestival, Dragefestivalen** m.fl. – og skabe rammer for nye.
- Turister vil have **fortællinger og historie** – vi skal understøtte storytelling om vores egn, natur og kultur (f.eks. Zeppelin, Wegner, marsken).
- Vi skal skabe flere oplevelser **uden for højsæsonen** og udnytte lav belægning i 1. og 4. kvartal.

Natur, stier og formidling

- **Vandre- og cykelstier** skal udbygges og kobles bedre sammen – i samarbejde med turist- og destinationsorganisationerne.
- Guidningen skal være **professionel**, med relevante åbningstider og fokus på helhedsoplevelsen.
- **Spisesteder og lokale aktører** skal inddrages mere aktivt, så vi giver turisterne det autentiske møde med området.

Nye attraktioner og faciliteter

- En **ny, ambitiøs legeplads ved Anlægget i Tønder** - gerne i samarbejde med naturvejledere, så naturen bliver en del af oplevelsen.

Socialområdet

Venstres vision er fokus på menneske, faglighed og økonomi

Social trivsel og aktiviteter

- Alle borgere skal have mulighed for at leve ”**det gode liv**”.

Sundhed og genoptræning

- Genoptræning og **sundhedsfremme** skal have høj prioritet.
- Målet er, at alle borgere kan have et godt liv - gennem **hele livet**.

Specialiseret indsats for børn og unge

- Venstre ønsker en aktiv indsats på det **specialiserede område**.
- **Fokus på trivsel** både for brugere og personale på sociale institutioner og bosteder.
- **Nemmere adgang** til hjælp til udsatte familier og hurtigere afklaring omkring tabt arbejdsfortjeneste.

Misbrugsområdet

- Venstre vil videreføre og **styrke indsatsen** på misbrugsområdet.
- Tønder har et fagligt kompetent Misbrugs- og Rådgivningscenter, som gør en forskel, og **Venstre vil støtte centeret** med de nødvendige ressourcer.

Handicap og psykiatri

- Venstre vil arbejde for **fortsat udvikling** af institutioner under handicap og psykiatri.
- Institutionerne skaber mange arbejdspladser, og Tønder leverer **høj faglig kvalitet** og service, hvilket også gavner andre kommuner.

Samarbejde med NGO'er

- Venstre vil **øge samarbejdet** med NGO'er, især inden for indsatsen for udsatte borgere og familier.
- Samarbejdet med organisationer som f.eks. Frelsens Hær, Blå Kors, Broen, SIND og NGO'er har allerede vist **positive resultater**.

Sundhedsområdet

Venstre vil styrke sundheden for alle borgere i Tønder Kommune – både fysisk og mentalt. Et godt helbred er fundamentet for et godt liv, og vi vil skabe rammer, der giver trivsel og livskvalitet i alle aldre.

Venstre vil understøtte mental sundhed og fællesskaber.

- **Færre skal være ensomme** – vi vil samarbejde med lokale foreninger om at skabe fællesskaber og aktiviteter.
- Vi vil styrke den **mentale sundhed** for alle aldersgrupper, så flere kan leve et liv med balance og trivsel.
- Et aktivt liv hele livet: aktivitet skaber fællesskab, forebygger ensomhed og mindsker følgesygdomme.

Sundhedstilbud i kommunen

- Borgernær sundhedsservice i hele kommunen – **Sundhedshuset skal bestå**.
- Vi vil **prioritere idrætsfaciliteter**, f.eks. hal 2 i Tønder, så TMT Håndbold kan få ordentlige rammer og tiltrække unge til byen.
- **Stærkt foreningsliv** og tilskud til senioridræt som en investering i både sundhed og fællesskab.
- Flere tilbud inden for **senioridræt**

Pleje og omsorg

- **Pårørende- og brugerråd** på alle plejecentre i tæt samarbejde med Ældrerådet.
- Bruger- og pårørendesamarbejde virker allerede godt andre steder – det skal vi **udbrede**.

Venstre vil sikre et bedre arbejdsmiljø og rekruttering

- **Attraktive arbejdspladser** på sundhedsområdet gennem samarbejde mellem medarbejdere og ledelse.
- **Trivselsundersøgelser**, så vi kan lære af de steder, hvor det allerede fungerer godt.
- Flere SOSU-elever skal uddannes og **fastholdes lokalt**.
- Gennemgang af ledelsesstrukturer – og **justeringer**, hvis der er behov – for at skabe de bedst mulige rammer for både medarbejdere og borgere.

Ældre- og seniorområdet

Venstre vil sikre, at alle borgere oplever et værdigt liv – hele livet. Ældre skal have tryghed, gode rammer og mulighed for fællesskab, uanset hvor de bor i Tønder Kommune.

Bedre normering og omsorg

- Vi vil undersøge, om **grundnormeringen** på plejecentrene skal øges, så der er tid til både pleje og omsorg.
- Flere ældre kommer senere på plejehjem og har derfor **større behov** – det skal normeringerne afspejle.
- Medarbejderne er nogle steder presset, og det kan gå ud over kvaliteten. Venstre vil skabe bedre arbejdsvilkår og rammer, der giver **tid til nærvær**.
- Pengene skal **følge den ældre**.
- Bedre hjælp til pårørende, som har **syg ægtefælle** i hjemmet

Nye boformer og fællesskaber

- Vi vil fortsat prioritere tidssvarende **seniorbofællesskaber**.
- Seniorbofællesskaber giver **tryghed og fællesskab** – borgerne hjælper hinanden, og ensomhed mindskes.
- De kan etableres i tilknytning til eksisterende plejecentre med overskud af bygningskapacitet – eller som helt **nye enheder**.

Flere oplevelser i hverdagen

- **Oplevelser** er vigtige – både store og små også for de ældre.
- Det kan være alt fra den daglige gåtur til lokale aktiviteter, fællesspisning, arrangementer og **fællesskaber**.
- Kommunen kan facilitere et lille puf, så den ældre kommer **ud af hjemmet**. F.eks. via koordineret oversigt over tilbud samt opsøgende arbejde.
- Fællesspisning eller andre aktiviteter på plejehjemmene for borgere i byen for at forsøge at **afhjælpe ensomhed**.

Rekruttering og kompetencer

- Vi vil tiltrække **flere SOSU- og sygeplejestuderende**.
- Vi vil undersøge, hvordan vi kan skaffe flere **kompetente hænder** til ældreplejen.
- Fokus på attraktive arbejdspladser, hvor **fagligheden og trivslen** er i højsædet.
- Ufaglært personale skal **på kursus** og ikke bare i intro. Ufaglærte og elever må aldrig stå alene

- Ledelse kan med fordel **deltage i hverdagen** ved borgerne, så de får bedre indsigt og viden både omkring opgaver og borgeren.

Det frie valg

- Plejehjem er også borgerens bolig – **samme rettigheder** som i eget hjem med hensyn til selvbestemmelse, mad osv.
- Åbne for private CVR-registrerede virksomheder, der kan **afhjælpe** de kommunale tilbud. Dette kan gøres, ved at sætte **fritvalgsbeviset** mere i spil.
- **Bedre samarbejde** mellem kommunen og private aktører, der ikke underleverandører til kommunen.

Mere omsorg – mindre dokumentation

- Tønder Kommune skal leve op til lovkravene, når det gælder dokumentation. Men vi ønsker en **lokal regelsanering**, så vi evt. kan afskaffe krav, som er indført af Tønder Kommune selv. Det skal bidrage til at frigive tid til mere omsorg over for borgeren.

Energi og grøn omstilling

Strategi for grøn energi og PTX

- Venstre vil arbejde for den brede grønne omstilling med **PTX og pyrolyse** - med et årligt afkast til Tønder Kommune.
- Der skal fastsættes et **lokalt mål** for kapacitet og behov for grøn energi i kommunen.
- Projekter skal skabe **lokal indtægt** og nye, vedvarende arbejdspladser.
- Lokale hensyn og opbakning skal **vægtes i sagsbehandlingen** i forhold til kommunens samlede mål, og der skal udarbejdes nye retningslinjer.

Udvikling af grønne energiprojekter

- Eget **brintanlæg**, evt. i Bredebro
- Optimering af **biogasanlæg** med fokus på nærområderne, kapacitet og infrastruktur

Helhedsorienteret grøn omstilling

- Fjernvarme, forsyning, industri og private aktører skal indtænkes i den **samlede strategi**.

Grøn Tønder Kommune som institution

- **Solanlæg** på kommunale bygninger.
- Elektrificering af kommunens **vognpark**.
- **Energieffektivisering** af bygninger, hvor det giver mening.

- Integration af FN's verdensmål som metode i beslutninger om grøn omstilling, fremfor alene økonomisk fokus.

Retningslinjer

- For landbaserede installationer henvises til de **eksisterende retningslinjer** for grøn omstilling besluttet af Kommunalbestyrelsen i foråret 2022.

Infrastruktur og sammenhængskraft

Venstre vil udvikle Tønder Kommunes infrastruktur – til gavn for borgere, erhverv, uddannelse og turisme. En stærk infrastruktur skaber vækst, tiltrækker virksomheder og giver bedre levevilkår for alle.

Cykelstier

- Vi vil udvikle et **sammenhængende net af cykel- og gangstier** i hele kommunen.
- Det skal være muligt at komme på kryds og tværs mellem byer og **seværdigheder** – fra vest til øst, fra syd til nord.
- Bedre cykelstier skaber **sammenhængskraft** og styrker Tønder som turistdestination.

Vand og klima

- Vi vil **forbedre** spildevands- og afvandingssystemet.
- Overløb skal **minimeres** i fremtidens forsyning.
- **Separation af kloak** i centerbyerne skal færdiggøres og fungere.
- Vandløbene skal have **bedre kvalitet** og gennemstrømning.

Digital og teknisk infrastruktur

- **Fuld dækning** af mobiltelefoni og fibernet – også i de sidste egne af Tønder Kommune.
- Et **elnetssystem** i verdensklasse:
 - Kapacitet til nye industrier.
 - Udnyttelse af den nye 400 kV-linje ved Bredebro som vækstdriver for nye virksomheder.

Veje og transport

- Et **fremtidssikret vejnet** – godt vedligeholdt og sikkert at færdes på.
- Venstre vil arbejde for en fuld gennemførelse og udvidelse af A11.
- Bedre transportmuligheder til og fra kommunen, så borgere kan uddanne sig og arbejde uden for Tønder **uden at skulle flytte**.
- Farlige veje skal **vurderes** og gøres mere sikre.

- Offentlig transport skal udvikles og nytænkes, så den **understøtter lokale samfund**.
- **Gratis transport for unge** til videregående uddannelser på tværs af Sønderjylland – for uddannelser, som ikke findes lokalt.

Jernbane

- Bedre udnyttelse af den **eksisterende** jernbaneinfrastruktur.
- Bedre muligheder for både **person- og godstransport**.
- Reaktivering af **Tønder–Tinglev-banen** for både gods- og persontrafik.

Miljø og klimasikring

Venstre vil klimasikre kommunen. Vi vil beskytte både borgere, erhverv og landbrug mod konsekvenserne af stigende vandstande og kraftigere regnmængder.

Vores prioriteter:

- **Klimasikring og diger:** Vi skal **beskytte kommunen** mod oversvømmelser – både indefra og udefra. Højere diger, hvor det er nødvendigt, og sikring af Rømødæmningen er afgørende.
- **Effektiv vandhåndtering:** Vandet skal ledes væk fra byerne. Vi vil skabe større kapacitet i vandløbene, etablere **bredere sluser** og bruge højvandspumper ved Vid Å, Brede Å og i havnebyen.
- **Samarbejde om løsninger:** Vi vil arbejde tæt sammen med Digelaug, Kystdirektoratet og lodsejere, så vi får **helhedsorienterede** og langtidsholdbare løsninger.
- **Respekt for landbruget:** Vi vil **overrisle lavbundslande** og sikre forståelse for landmændenes rolle i klimasikringen.

Vision og ansvarlig udvikling – Venstres tilgang

Langsigtede visioner og nytænkning

- Venstre ønsker flere og mere langsigtede visioner og har modet til nytænkning og investeringer.
- Borgere og frivillige skal inddrages tidligt i beslutningsprocesser, inden beslutninger træffes.

Ansvarlig økonomisk politik

- Venstre vil fortsat være garant for en **ansvarlig økonomisk politik**.
- Investeringer skal kun foretages, hvis de **giver mening** for Tønder Kommune.
- Fokus på **nye projekter**, der skaber vækst, arbejdspladser og bosætning.
- Hver krone skal bruges **effektivt** og med omtanke.

Mindre bureaukrati og mere tid til borgerne

- Venstre ønsker mindre dokumentation og bureaukrati i dagplejen, ældreplejen og sundhedssektoren.
- Mere tid skal bruges på borgerne fremfor papirarbejde.

Ro, stabilitet og handling – og SAMLING

- Venstre vil skabe ro i Tønder Kommune gennem brede forlig og gennemførelse af projekter.
- Fokus på fakta og klar information for at undgå mistænkeliggørelse i byrådet og over for borgerne.

Visioner

- Bedre branding på tværs af det sønderjyske: vores fælles historie, kunst og kultur, med lokal indflydelse fra vores brancheforeninger Turisme, Detail, Erhvervsorganisationer.
- Arbejde for at få flere uddannelser til Tønder Kommune, Campus bliver en realitet, da det gør, at flere af de unge bliver hjemme i kommunen.
- Skabe flere stærke jobs inden for industrien, kulturturismen, grøn omstilling mm. som kan skabe flere jobs og tilflytning.
- Samle byrådet ved at indlede dialog og drøfte fremtidens løsninger med de øvrige partier. Det, at kæmpe mod hinanden, giver kun dårlige overskrifter i avisen.
- ØK og KB skal i fremtiden i større grad tage faktabaserede beslutninger ud fra faktabaseret viden, og der skal være længere tid til debat. Der skal være mere styr på udbud, budgetlægning, indkøb.
- Nye boformer for unge, hvis man ikke vil bo med Tønder Kommune skal være et 1:1 eksperimentarium for Tiny houses, kollektivbofællesskab, øklandsbyer mv.
- Venstre ønsker forsat og styrket kommunal støtte til nedrivning i landdistrikterne

Egne noter til valgprogrammet:
